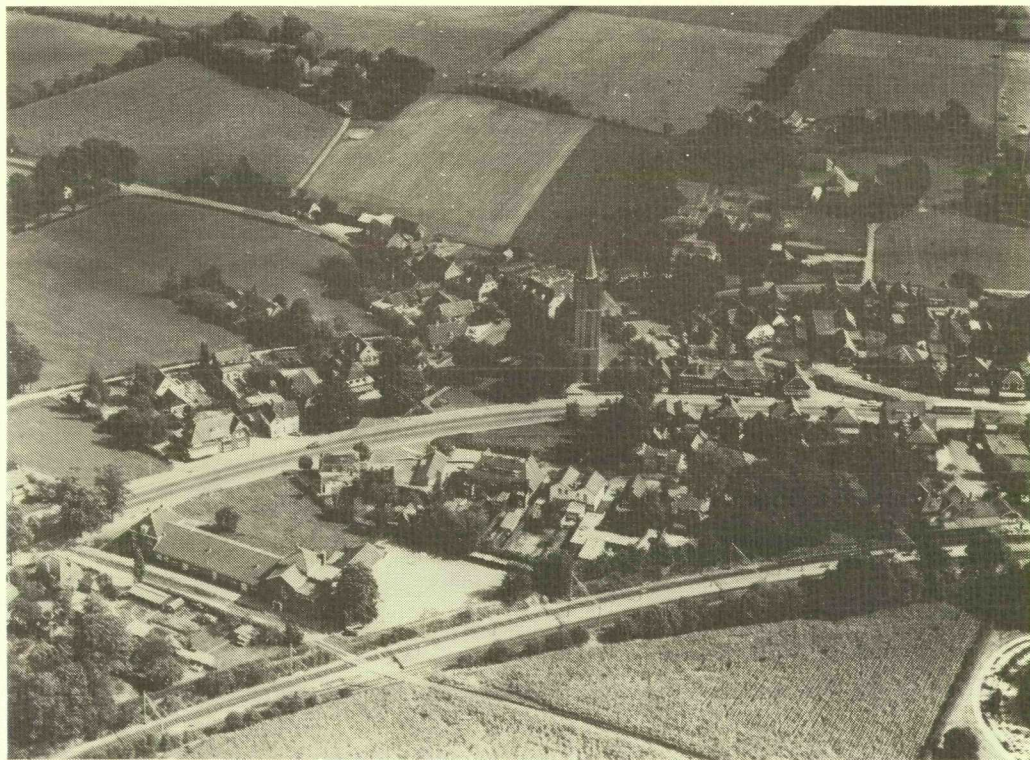

VAN ZOYS TOT SOEST

Tijdschrift van de „HISTORISCHE VERENIGING SOEST „

2e jaargang, nr. 4, lente 1982

Omslagfoto werd ter beschikking gesteld
door "Foto van Oosten" te Soest.

Historische Vereniging Soest
Opgericht 8 mei 1980.

Bestuur:

Voorzitter :

Secr.-Peningm.: P.J. van den Breemer, Vosseveldlaan 21, Soest

Overige leden, vertegenwoordigers werkgroepen:

Mr. E.A. Bánki, Hildebrandlaan 29, Soest

A.J. van den Dijssel, Lange Brinkweg 11, Soest

F.S.I. Knaapen, Nassauplantsoen 10, Soest

W. Schimmel, Steenhoffstraat 73, Soest

G. Staalenhoef, Aalsmeerweg 32 III, Amsterdam

Redactiecommissie:

Eindredacteur : F.S.I. Knaapen, Nassauplantsoen 10, Soest

Leden : E. de Bree, Braamweg 54, Soest

P. Siegers, Van Straelenlaan 8, Soest

Vormgeving : F. Elsmán, Bachweg 66, Amersfoort

Alle rechten voorbehouden.

Overname uit deze uitgave is alleen toegestaan na schriftelijke toestemming van het bestuur van de Historische Vereniging Soest.

De contributie is vastgesteld op vijf en twintig gulden.

Betaling op de rekening van de Historische Vereniging Soest, bij de Rabobank te Soest no. 3599-02235.

Gironummer van de Rabobank is 212775.

AFSCHEID VAN ONZE VOORZITTER

Op 26 november 1981 nam de heer G. van den Beemt wegens zijn vertrek naar Assen afscheid als voorzitter van onze vereniging. Elders in dit nummer wordt aan dit afscheid nader aandacht besteed.

LEZING JOOP REINBOUD

Dinsdag 30 maart a.s. zal de heer Joop Reinboud uit Hilversum (bekend van radio en tv) voor onze leden een lezing houden met als onderwerp:

"De oprechte amateur".

Een goede samenwerking tussen beroepshistoricus en amateur is bij de geschied-beoefening van groot belang.

Wat kunnen leden van de Historische Vereniging Soest bijdragen aan deze samenwerking?

De lezing wordt gehouden in "De Rank", Soesterbergsestraat 18 te Soest; aanvang 20.00 uur precies.

Elk lid met één introducé(e) meebrengen om de sfeer bij onze vereniging te proeven!

Dit bericht geldt als uitnodiging.

de schatkist is bijna leeg
zie bladzijde 20

JAARVERGADERING HISTORISCHE VERENIGING

Maandag 26 april a.s. des avonds te 20.00 uur zal in het Gezondheidscentrum aan de Nieuweweg/hoek Smitsweg de jaarlijkse algemene ledenvergadering van onze vereniging worden gehouden.

Ter besparing van kosten zal de agenda voor deze vergadering niet worden toegezonden, maar voor belangstellende leden van 1 april a.s. af verkrijgbaar zijn bij de secretaris.

Na de huishoudelijke vergadering bestaat - bij voldoende belangstelling - gelegenheid tot het ruilen van foto's, prentbriefkaarten en andere op de historie van Soest betrekking hebbende voorwerpen.

Noteert u deze datum in uw agenda?

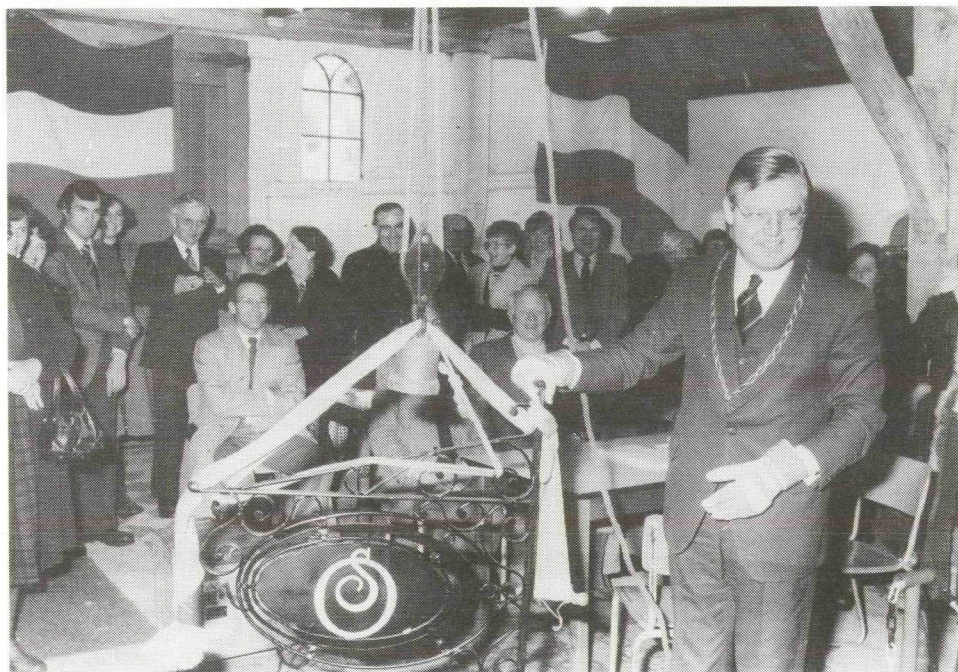
OUDHEIDKAMER SOEST OFFICIEEL GEOPEND

Op vrijdag 18 december 1981 was het in de voormalige boerderij aan de Ferdinand Huycklaan 18 een "drukte van belang". Dat is de juiste uitdrukking voor de drukte toen, want het was voor de liefhebbers van oud Soest van groot belang, dat weer een belangrijke stap kon worden gezet door de officiële opening van de Oudheidkamer, welke in deze hofstede is gevestigd.

Het is een initiatief van de Stichting Oud Soest, waarin onze Historische Vereniging Soest een werkzaam aandeel heeft.

De voorzitter van de Stichting Oud Soest, de heer A. van den Dijssel heette in de oudheidkamer een groot aantal genodigden welkom, waaronder burgemeester Scholten, oud-burgemeester mr. S.P. Baron Bentinck de wethouders drs. G. Plomp en drs. J. Menne en de raadsleden mevrouw Korthuis, mevrouw Tomassen en de heren Bolhuis en Cerht, alsmede een vertegenwoordiger van de Amersfoortse Vereniging Flehite.

Van den Dijssel zei dat het idee van een oudheidkamer in Soest niet nieuw is, maar dat men hier desondanks toch ver achterloopt. "Kostbaarheden door oude Soesters bewaard konden zij tot voor kort niet kwijt. En omdat de kinderen de "rommel" dan willen opruimen is er nogal het een en ander bij de gemeente terecht gekomen". Voortaan is daar ook de oudheidkamer voor, "maar", zei de voorzitter, "wij zullen select te werk gaan. Wij willen er gaan rariteitenkabinet van maken".

Burgemeester Scholten opent de Oudheidkamer.

Het stichtingsbestuur is dankbaar voor de belangstelling die de overheid toont en hoopt dat dit zo blijven zal.

Met burgemeester Scholten liet hij daarna het uithangbord zakken en nadat het aan de gevel bevestigd was, bracht de burgemeester hulde aan de initiatiefnemers.

"U hebt jaren gewerkt aan het behoud van de historie van Soest en dat is bijzonder te waarderen in een tijd waarin geld de boventoon voert", aldus de heer Scholten.

Financiële steun zegde hij niet toe: "We zijn wel aan banden gelegd".

Hij kwam evenwel niet met lege handen en bood een "Register van gevaccineerde kinderen" aan, ingevuld door dokter De Kruijff in de tijd van Koning Willen II. Een en ander in verband met de "Commissie van Weldadigheid" van Koningin Anna Paulowna.

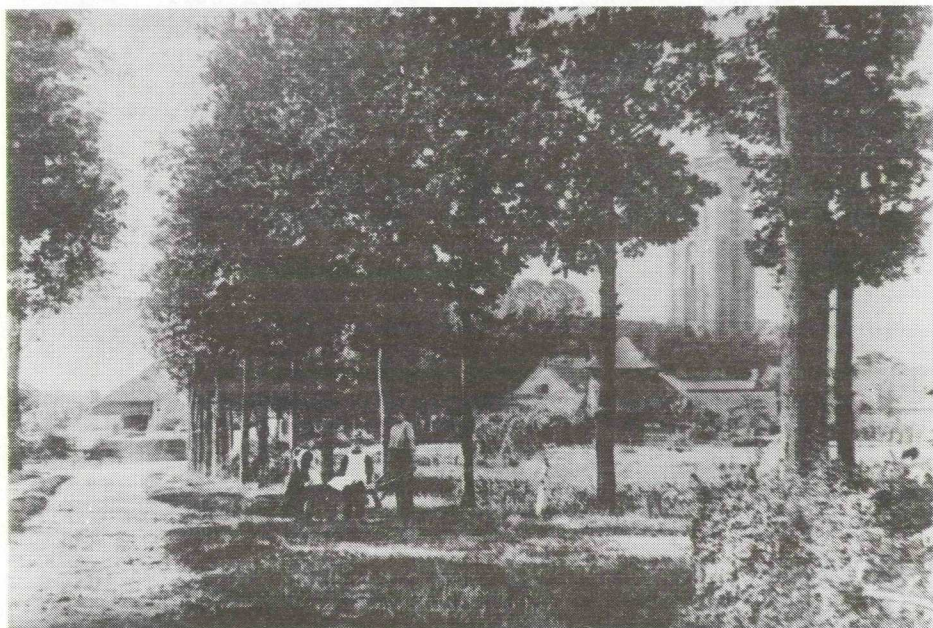
Ook schonk hij uit het gemeente-archief de bouwtekening voor de "Brei- en naaischool"; het Anna Paulownahuis, dat nog steeds aan de Burgemeester Grothestraat staat.

Daarna werden de genodigden in het gebouw rondgeleid en bezichtigden zij de tentoonstelling.

Burgemeester en waarnemend-voorzitter werken eendrachtig samen om de Oudheidkamer tot een succes te maken.

Met het bevestigen van het fraaie uithangbord met het monogram O-S; letters waaraan vele betekenissen werden gegeven, maar die hier toch vooral staan voor OUD SOEST opende burgemeester Scholten niet alleen de Oudheidkamer, maar gingen tevens de deuren open voor de tentoonstelling "Ons Koningshuis zo'n honderd jaar geleden", welke in de daaropvolgende weken nog door veel mensen uit Soest en omgeving werd bezocht. Deze tentoonstelling kwam tot stand dank zij de medewerking van het Koninklijk Huis Archief, de Kanselarij der Nederlandse Orden, de gemeente Soest en vele particulieren.

REACTIES VAN LEZERS

De heer Jan Onwezen deelde als aanvulling op het artikel "Milieuproblemen van 60 jaar geleden" door de heer J.M. Veenstra (zie van Zoys tot Soest 2e jrg. nr. 3, blz. 10 en 11) mede, dat ter plaatse van de bedoelde fabriek heeft gewoond GIJS ONWEZEN, beter bekend onder de naam GIJS VAN BART. De worstfabriek was eigendom van Dirk Wolfsen, die gehuwd was met Meintje van Doorn.

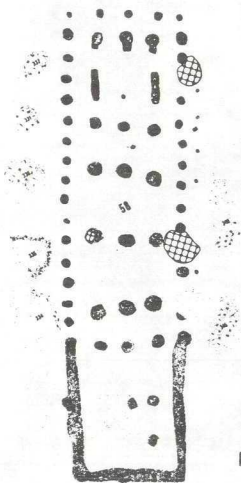
Wie weet nu nog iets naders omtrent de chemische fabriek, die later in het gebouw gevestigd is geweest?

AFSCHEID G. van den Beemt als voorzitter van onze historische vereniging

Op donderdag 26 november 1981 werd tijdens een lezing - die door hemzelf werd gehouden - afscheid genomen van de eerste voorzitter en inspirator van onze vereniging, de heer G. van den Beemt, die wegens zijn benoeming tot medewerker bij het Provinciaal Drents Museum te Assen onze regio metterwoon heeft verlaten.

Aan de hand van een groot aantal dia's voerde hij de aanwezigen die avond door een tijdperk geschiedenis en archeologie, dat zich uitstrekte van 12.000 jaar voor Christus tot 500 na Christus. Hij deed dit op zulk een enthousiaste en boeiende wijze, dat het meer leek op een inaugurale rede, dan op een afscheid!

Toen ca. 4500 v. Chr. de eerste huizen in onze streken werden gebouwd voor vaste bewoning, had het landschap al grote veranderingen ondergaan door menselijk ingrijpen.

Plattegrond van een huis

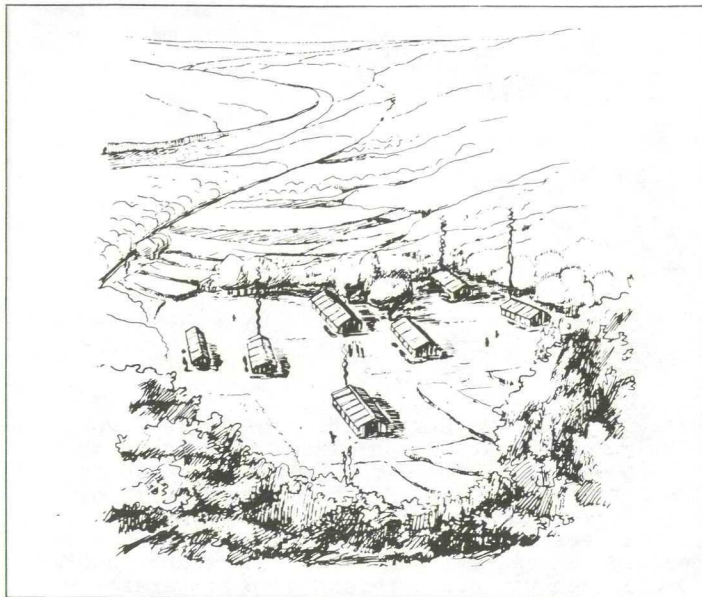
Reconstructie van een ceramisch huis

De meest bekende periode uit de prehistorie is die van de Bandkeramiek (ca. 4500 v. Chr.). In die tijd werden de eerste huizen voor vaste bewoning gebouwd, die hun sporen hebben nagelaten, waardoor wij in de twintigste eeuw ons bij opgravingen een indruk kunnen vormen van de wijze waarop zo een 6000 jaar geleden landbouw en vee-teelt werden bedreven en van het leefpatroon van de mensen van toen. De nederzettingen bestonden uit een klein aantal (6 tot 8) boerderijen; grote huizen gebouwd uit palen met vlechtwerk, dat met leem bekleed was.

Vondsten b.v. in Elsloo (L) laten zien dat hun werktuigen zijn gemaakt van steen en vuursteen.

De boeren versierden hun aardewerk met bandvormige patronen, welk kenmerk de benaming Bandkeramiekers opleverde. Prachtige dia's van stenen disselbijlen en andere voorwerpen; reconstructie-tekeningen van huizen e.d. lieten dit tijdperk voor de bezoekers leven.

Zo moet een Bandceramisch dorp er hebben uitgezien.

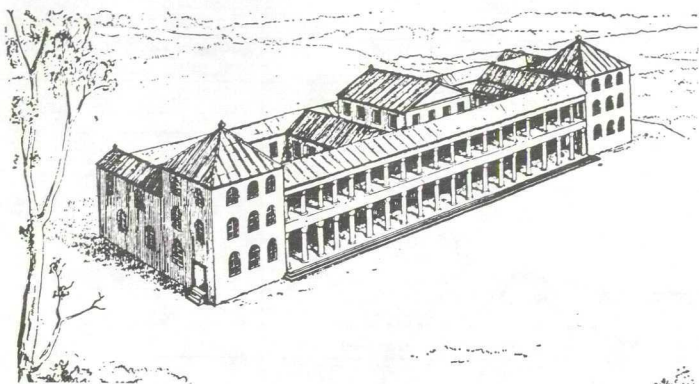
De steentijd met de vele zandverstuivingen, het ontstaan van de Soester duinen; de tijd rond 2400 v. Chr. toen het wiel werd gevormd, hetgeen een "revolutie op transportgebied" teweeggebracht; de Klokbeker-cultuur 1700 v. Chr.; het ontstaan van het Engherbergje (de grafheuvel op de Soester Eng welke hopelijk eerlang op instigatie van onze vereniging door de R.O.B. in samenwerking met de gemeente Soest zal worden gerestaureerd als oudste monument binnen onze gemeente) passeerden de revue, evenals de Bronstijd (1700 tot 600 v. Chr.) met zijn kenmerkende ronde huizen.

De ijzertijd (600 v. Chr. tot het begin van onze jaartelling), welke periode wordt gekenmerkt door een meer droog klimaat en het ontstaan van uitgestrekte heidevelden. Uit deze periode zijn ook grote urnenvelden gevonden, hetgeen erop duidt, dat men langer dan in vroegere perioden op dezelfde plaats woonde.

Tot de ijzertijd behoren ook de zgn. "celtic fields" ofwel complexen akkerland, verdeeld in veel kleinere percelen, afgescheiden door aarde- of houtwallen. Erosie van de bodem en verstuiving van de cultuurgrond hebben ertoe geleid dat velen de door water meer vruchtbare kwelders in Friesland en Groningen hebben opgezocht. Water maakte bescherming nodig en zo werd in die jaren de grondslag gelegd voor de terpencultuur.

Een grote omwenteling vindt plaats met de komst van de Romeinen, die grote invloed hebben uitgeoefend op veel aspecten van het dagelijks leven in onze streken. Er ontstond een levendige handel in uit geheel het toenmaals bekende Europa aangevoerde goederen en grondstoffen.

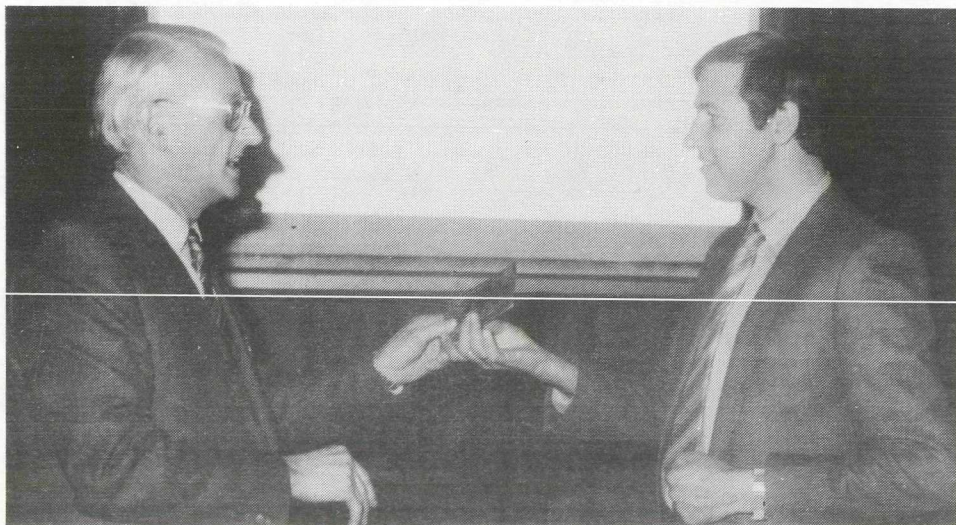
Archeologische vondsten uit die tijd geven hiervan een imposant beeld.

Tekening van een
Romeinse villa

Ook werd even stilgestaan bij het werk van het Archeologisch Veldstation te Orvelte (Dr.), waar praktisch onderzoek wordt gedaan door het uitvoeren van reconstructie-bouw van huizen, toepassing van prehistorische landbouwmethoden e.d. Het blijkt, dat vier man in drie maanden in staat waren met de primitieve middelen van 6000 jaar geleden een huis met veestalling te bouwen van 26 x 6,50 meter. Ook kon worden vastgesteld uit opgravingen elders en reconstructie te Orvelte dat ca. 70 gezinnen van elk 6 personen op een areaal van plm. 10 ha. voldoende voedsel konden produceren voor eigen gebruik.

Het was een pracht avond, waarvan de ruim veertig aanwezige leden van onze vereniging geen spijt gehad zullen hebben. Aan het einde van de lezing dankte de wnd. voorzitter van de Historische Vereniging Soest, de heer A.J. van den Dijssel de heer Van den Beemt voor al hetgeen hij voor onze vereniging heeft gedaan en overhandigde hem als herinnering aan zijn voorzitterschap een boekenbon, die bij Van den Beemt zeker een goede bestemming zal vinden.

Het in de avond van 26 november jl. gebodene toont aan, welk een groot stuk deskundigheid voor onze vereniging verloren is gegaan door het terugtreden van de eerste voorzitter. Gelukkig kon de wnd. voorzitter hem de toezegging ontlokken, dat de H.V.S. te allen tijde een beroep op hem zal mogen blijven doen.

DE WAPENBORDEN IN DE NED. HERV. KERK TE SOEST (vervolg) door G. Stalenhoef

Inleiding

Nog tijdens de september-excursie vroeg de redactie een aantal artikeltjes over de wapenborden. Het eerste van deze serie diende bij voorkeur te verschijnen in de eerstkomende aflevering.

Dat is gelukt, doch er was geen gelegenheid eerdere publicaties te raadplegen. Dit is inmiddels wel gebeurd.

Het oudste bericht dat werd gevonden is van 1887. (1)

De schrijver vertelt daarin dat hij gebruik heeft gemaakt van aantekeningen welke door zijn grootvader vóór 25 maart 1821 waren verzameld.

In 1887 heeft de schrijver zelf de kerk bezocht; er was toen nog slechts een gedeelte van de borden aanwezig. Vermeld wordt daarbij:

"In 1876 is er een brand geweest in deze kerk door het omvallen eener stooft; het wapenbord nr. 24, dat daardoor beschadigd werd, heeft mijn vader laten restaureren; of de overigen verbrand zijn vergat ik de koster te vragen". (2)

Het genoemde bord. nr. 24 is het bord van Hendrik Philips Snouckaert van Schauburg (ons nr. 4).

Aangezien deze baron in 1844 overleed en wij slechts de opsomming uit 1821 kennen is niet bekend waar dit bord, ten tijde van de brand, in de kerk hing.

Bezien wij de plaatsing van de borden zoals deze in 1821 was, dan blijkt dat drie borden hingen aan de muur aan de noordzijde van het schip. Deze borden zijn nog steeds aanwezig (onze nrs. 3, 7 en 9).

Tegen de muur aan de zuidzijde hingen eveneens drie borden; ook deze zijn nog aanwezig (nrs. 5, 8 en 10).

Wanneer deze borden bij de brand nog op dezelfde plaats hingen als in 1821 zou men kunnen concluderen dat de beide muren van het schip weinig of niets van de brand hebben geleden.

In het koor hingen in 1821 negen borden, waarvan er thans nog drie in de kerk aanwezig zijn (onze nrs. 2, 6 en 10).

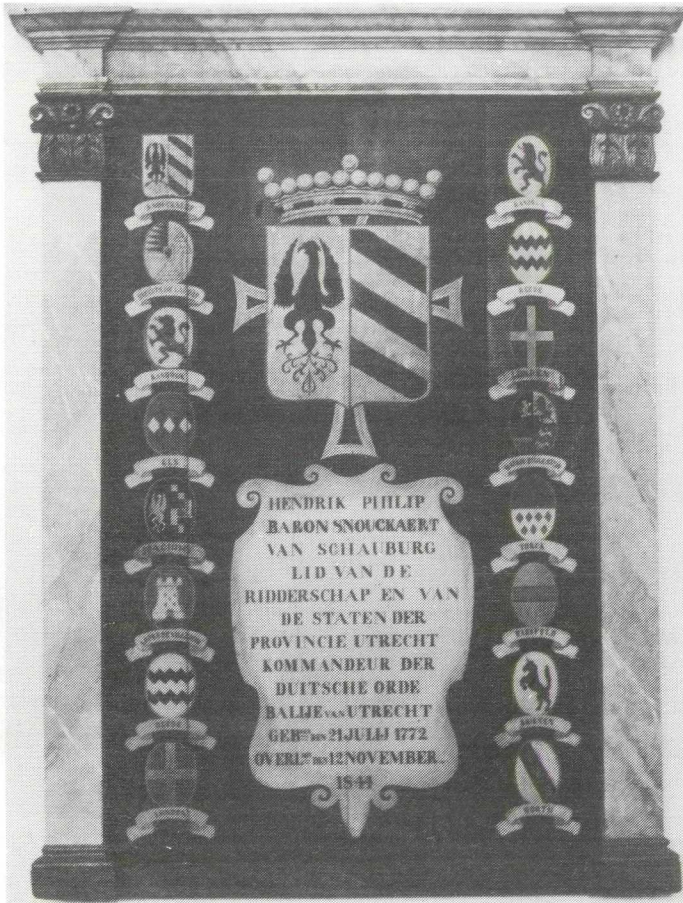
Opvallend hierbij is dat van de zes ontbrekende borden er drie betrekking hebben op leden van de familie van Muijlswijck.

Deze zouden dus verbrand kunnen zijn, doch waarom dan niet het bord van Hedwig van Meerveen (nr. 6) dat tussen twee borden van Muijlswijck heeft gehangen?

Zijn deze borden wellicht na 1821 naar elders overgebracht?

De andere ontbrekende borden uit het koor waren gewijd aan leden van de families Sasse van Isselt, Livingstone en Edmond.

Rouw- of Wapenbord uit
de N.H. Kerk te Soest

- (1) A.C. Snouckaert van Schauburg, "Wapenborden enz. in de (Oude) Kerk te Soest in: De Nederlandsche Heraut; 4e jrg. (1887), blz. 219/251.

De heer Cornelissen de Beer, van wie ik reeds enkele jaren geleden een groot aantal gegevens ontving waarvan hier dankbaar gebruik is gemaakt, noemt de schrijver van het aangehaalde artikel een oomzegger van baron Hendrik Philips. Aangezien Hendrik Philips in 1844 is overleden en de schrijver in 1841 werd geboren zal deze zijn oom niet goed meer hebben herinnerd.

De schrijver, baron Albert Carel werd in 1841 geboren en overleed ongehuwd in 1902. Hij was majoor der cavallerie, kamerheer en stalmeester van Koning Willem III, lid van de Hoge Raad van Adel en directeur van het Huisarchief van H.M. de Koningin.

Zijn vader (degene die het bord van baron Hendrik Philips na de brand heeft laten restaureren) was Mr. Albert Carel, geb. 1803, ovl. 1878 en gehuwd te Baarn 10 mei 1839 met Johanna Catharina Adelaïde Schuyt, dochter van Willen Frederik Schuyt en Alida Janszen.

Van zijn functies kunnen worden genoemd: kamerheer van de Koningen Willem I en Willem II en lid van de Hoge Raad van Adel.

De grootvader van de schrijver (degene die ca. 1821 de wapenborden heeft beschreven was:

Albert Carel, Baron Snouckaert van Schauburg, geboren 1763, overleden 1841 en gehuwd te Neerbosch in 1787 met Johanna Gijsberta Cornelia Brouwer.

Hij vertoefde als page aan het Stadhouderslijk Hof van Prins Willen V, was kamerheer-ceremoniemeester van Koning Willem I en lid van de Hoge Raad van Adel.

Op de verwantschap met de "Soester" Snouckaert's wordt ingegaan bij de bespreking van het betreffende rouwbord.

- (2) In het boekje van de Commissie Kunstvoorwerpen Oude Kerk wordt als jaar van de brand vermeld 1875. Misschien kan een van onze leden eens proberen iets meer over de brand te vinden, b.v. in een krantencollectie, in kerkeraadshandelingen, raadsnotulen of iets dergelijks.

HISTORISCHE REKREATIE

door Hans Kraal

Onze woonplaats is na de oorlog in snel tempo gegroeid, de bevolking is zo ongeveer verdubbeld. Als je je dan eens afvraagt, hoeveel van die Soesters zich realiseren in wat voor prachtige omgeving ze wonen, dan zal dat aantal behoorlijk tegenvallen.

De mogelijkheden om rond Soest erop uit te gaan, zijn wel zo groot, dat men niet gauw in herhalingen van de route zal vallen. Vroeger was de fiets voor de meesten van ons het meest geëigende vervoermiddel en het leek me wel aardig om eens te inventariseren wat we destijds op fietsgebied konden ondernemen.

Terwijl we nu toch altijd eerst zo'n tien minuten moeten trappen om enigszins uit de drukte te komen, begon vroeger de tocht eigenlijk al voor de huisdeur, want zelfs de rijksweg was niet gevaarlijk met zo af en toe een auto.

Als we nu eens starten met een ritje over het pad langs Avia restaurant. Door bossen en langs duinen kom je aan de spoorlijn Utrecht-Amersfoort, waar we links of rechts af moeten, de asfaltweg op. Maar vroeger stak je dan de spoorlijn over en was er een prachtig kaarsrecht fietspad, tamelijk steil stijgend, dat "boven" uitkwam op een punt, waar nu het Eisenhower plateau ligt, dat onderdeel is van het defensie oefenterrein de Vlasakkers.

Rechts van ons lag daar vroeger de Stompert, waar een paar gebouwtjes met zendmasten van het vliegveld stonden.

Je werd daar beloond met een prachtig uitzicht over de Soesterbossen met op de achtergrond de Soester bebouwing en nog verder de Eempolders.

Na uitrusten kon je dan doorfietsen naar Austerlitz, maar in dit verhaal zou ik dan te ver Soest uit rijden.

Een ander pad begon in de bocht van Zonnegloren, waar je bij de Korte Duinen uitkwam. Op grond daarvan was in de jaren 30 door de werkverschaffing een heuse blokhut gebouwd. Op smaakvolle manier was in rustieke stijl een partij dikke boomstammen verwerkt en zo ontstond er een leuke rustplaats met banken om als basis te dienen voor een middagje verpozing in de natuur.

Helaas is, naar ik meen, in de oorlog of vlak daarna deze hut door vuurtje stoken, grondig vernield.

Wanneer we verder fietsen, kwamen we weer uit op het "Aviapad" en linksafslaand bereikten we dan de zevenspar. Zo genoemd naar een aantal hoge sparren op een begroeid duin, waar een rustieke trap naar boven voerde. Ook van dit werkverschaffingsproject is nu vrijwel niets meer over.

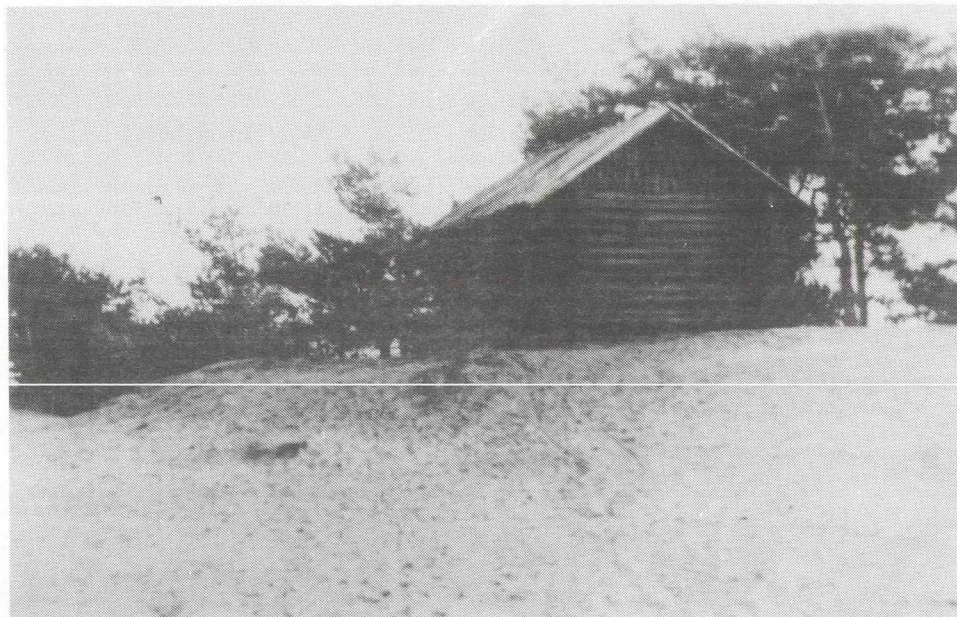
We hadden nog een tweede blokhut, opgetrokken in dezelfde stijl, lag deze aan 't eind van de weg langs de spoorlijn Baarn-den Dolder. Hier vlakbij was toen een zgn. "stapelplaats" gelegen.

Er lagen twee rangeersporen, waar de sintels van de stoomlocomotieven werden gedeponeerd.

In de oorlog werd daar door veel mensen ijverig gespit om nog enig bruikbaar stookmateriaal te delven, maar al spoedig werd dit terrein spergebied, door de uitbreiding van de vliegbasis. Vermoedelijk is in deze tijd ook onze tweede blokhut in vlammen opgegaan.

Een prachtige rondrit lag er toen in deze omgeving.

Het fietspad voerde ons door heidevelden en bossen en al toerend kwam je langs de achterkant van de Dolderse inrichtingen, waarna het pad weer uitkwam aan de spoorlijn. Daar was een overweg en de route bracht ons nog helemaal over de heide, waar nu dus het vlieg-

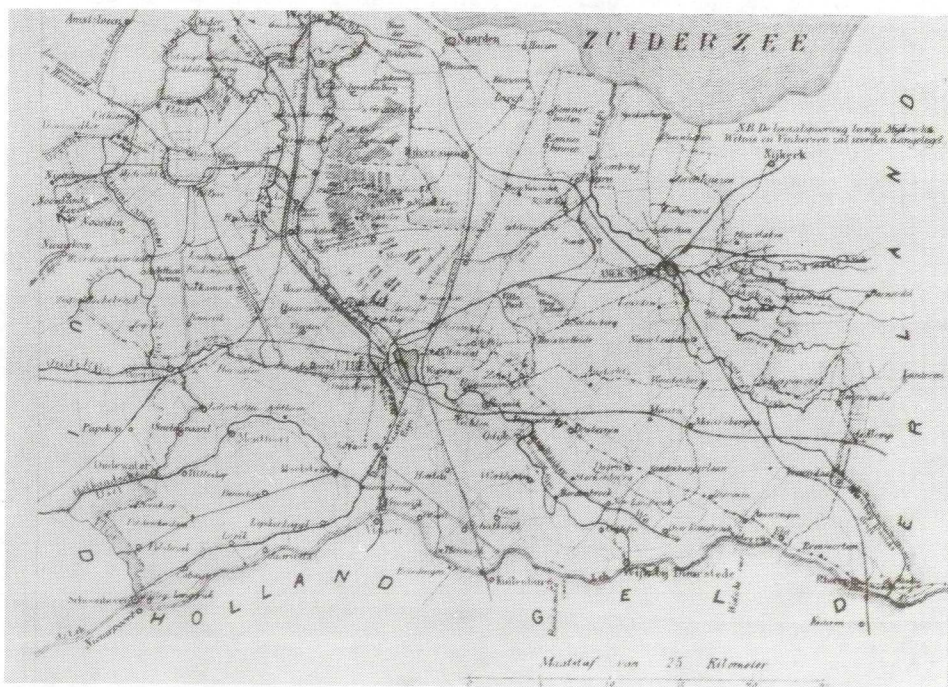

veld is. Als we op dit gebied toen doorreden, kwamen we uiteindelijk terecht bij het theehuis "Soesterdal". Dit was een behoorlijk groot bedrijf, dat aan de rand van de vlieghoeve lag. Vanaf dit punt kon men prachtig al het vlieggebeuren aanschouwen. Met de Paasdagen was het daar een enorme drukte, want dan voerde de KLM rondvluchten uit. Dit evenement trok altijd grote belangstelling ook van buiten Soest en menigeen heeft in die tijd al z'n luchtdoop gehad.

Na een fikse klim over 't Soesterhoogt fietste je langs de Soesterbergsestraat weer huiswaarts en dan was er voor die tijd een behoorlijke afstand afgelegd.

Ik hoop in een volgend artikel nog eens met u de andere kant van Soest uit te rijden en eens na te gaan, wat daar te beleven viel. Wanneer ik in deze "reportage" heb geschreven over fietspaden, die er "waren", dan wil ik daarmee niet beweren, dat deze er nu niet meer zijn.

Ze bestaan gedeeltelijk nog wel, maar verkeren in een toestand, die het toeristisch berijden niet altijd tot een genoegen maakt. Gemeentelijke bezuinigingen zullen daaraan wel ten grondslag liggen en dat is spijtig, want een goed berijdbaar padennet zou voor u Soestenaren, de mogelijkheid bieden om de auto thuis te laten en nog eens vaker ons nationale vervoermiddel te benutten en te genieten van wat onze woonplaats aan natuurgebied heeft.

Kaart provincie Utrecht uit 1905, overgenomen uit de "Practische zak-atlas van Nederland, met aanwijzing van alle Spoor-, Tram-, Auto-, Straat-, en Grintwegen" door F. Bruins. Uitgave P. Noordhoff, Groningen. Prijs f 0,45. (!)

SOEST – 60 JAAR GELEDEN

door P. Siegers

In de twintiger jaren breidde de wijk "Het Hart" zich uit. De afstand tot de enige openbare school in Soest, de Kerkebuurtschool, vinden veel ouders te groot voor hun kinderen. Na een vermoedelijke actie schrijft een ouder op 18 maart 1920 een brief aan B & W met het verzoek een openbare school te stichten in de nieuwe wijk. Ter ondersteuning van dit verzoek wordt een lijst, goed voor 196 kinderen, bijgevoegd. Na advies van de arrondissements-schoolopziener en na inwerking treding van de Lager Onderwijs wet van 1920, besluit de Raad van de gemeente op 9 februari 1921 over te gaan tot het stichten van een tweede openbare school op een aan de gemeente toebehorend perceel bouwland, gelegen aan de Beukenlaan. Dit bouwland was deels aardappelland, deels roggeland.

In de gemeenteraadsvergadering van 25 juli 1921, onder voorzitterschap van burgemeester Mr. Dr. J.A.A.H. de Beaufort vindt een aanbieding plaats van bestek en tekeningen der nieuw te bouwen school aan de Beetzlaan. Het financieel belang eiste dat spoed werd betracht, teneinde 25% van de bouwkosten als rijkssubsidie te kunnen aanvragen. De aanbesteding was reeds aangekondigd en wel voor dezelfde dag, 25 juli. De raad wordt een krediet gevraagd van f 92.280,- voor een 5-klassige school.

Aannemer Slob uit Baarn wordt de bouw gegund en het werk vlot blijkbaar goed. In de raadsvergadering van 17 februari 1922 wordt gevraagd ouders, die kinderen hebben op de school te Lage Vuursche, te wijzen op de te openen school. In een extra raadsvergadering van 28 februari wordt als enig agendapunt het hoofd van de school benoemd. Deze moest nl. al vóór 1 maart ontslag vragen, om per 1 april in dienst te kunnen komen.

De Prins Willem Alexanderschool in 1921

De krant van 5 april maakt de benoeming bekend van twee onderwijzessen in tijdelijke dienst.

Op 4 april werd de nieuwe school "gelegen op de hoek van de Beetzlaan en de Kerkhoflaan" geopend in aanwezigheid van vele autoriteiten en belangstellenden.

Als de school 2 jaar draait, is het aantal leerlingen behoorlijk toegenomen en om deze reden wendt het hoofd van de school zich tot B & W voor aanvulling van leermiddelen. Een jaar eerder had hij een dertigtal zeer oude schoolbanken uit Soesterberg ontvangen, evenwel zonder inktpotten. Het hoofd van de Mariaschool was gelukkig zo bereidwillig wat afgedankte inktpotten in bruikleen af te staan. Volgens de brief moest het hoofd sommige banken "met spijkers bij elkaar timmeren", ook waren er exemplaren, die met ijzeren banden bij elkaar gehouden moesten worden. Er waren geen kapstokken, zodat de jassen aan zelf aangebrachte spijkers moesten hangen.

Ondanks alles bleef het aantal leerlingen toenemen en op 1 februari 1927 stellen B & W de raad voor de school uit te breiden met 1 lokaal, hoewel het schoolhoofd gepleit had voor 2 lokalen en een gymnastieklokaal.

STICHTSE CULTURELE RAAD

Mariaplaats 51 / 3511 LM Utrecht / Telefoon (030) 31 03 07
Postgiro 173931 / Banknr. 21.84.69.136

HISTORISCHE DAG 1982 AMERONGEN

Uitnodiging tot het bijwonen van de Historische Dag op zaterdag 8 mei 1982 in Amerongen.

Alle leden en donateurs van historische verenigingen en verzamelingen in de provincie Utrecht en andere belangstellenden worden hierbij uitgenodigd deel te nemen aan de Historische Dag 1982.

Amerongen, gelegen aan de rand van de Utrechtse Heuvelrug is de plaats van samenkomst, waar de Gemeente gastvrijheid verleent in het Gemeentehuis, Hof 1, Amerongen.

De dag wordt georganiseerd in samenwerking met de Heemkundige Stichting, die in het gemeentehuis een kleine tentoonstelling over de tabakskultuur zal inrichten.

Het programma is als volgt:

- 10.00-10.30 uur - aankomst en koffie
- 10.30-10.45 uur - welkom door de burgemeester, de heer H.W.F. Mumsen.
- 10.45-11.30 uur - tabakskultuur rond Amerongen, inleiding door de heer D. Pezarro, sekretaris van de Heemkundige Stichting. Bij de onderzoekingen naar oude gebruiken in de tabakskultuur zijn o.a. bandopnames gemaakt van gesprekken met tabaksverbouwers.
- 11.30-12.15 uur - de geschiedenis van Kasteel Amerongen, inleiding door de heer D. Pezarro. Juist de kleinere en daarom vaak zo boeiende facetten van het gebouw zullen worden besproken en met dia's worden toegelicht.
- 12.15-12.45 uur - gelegenheid tot het stellen van vragen en het bekijken van de tabakstentoonstelling
- 13.00-14.00 uur - lunch in het Koetshuis van Kasteel Amerongen
- 14.00 uur - exkursie door het Kasteel en aansluitend een wandeling door het dorp met o.a. een bezoek aan een tabaksschuur.

Het aantal deelnemers moet worden beperkt in verband met de ruimte in de raadszaal van het gemeentehuis.

De kosten voor deelname bedragen f 20,--, inclusief de lunch en de toegang tot het Kasteel.

Opgaven voor deelname kunt u tot 1 mei richten aan:

Stichtse Culturele Raad, Mariaplaats 51, 3511 LM Utrecht (tel.030-310307) met vermelding van naam en adres en onder gelijktijdig overmaken van het verschuldigde bedrag op giro 173931 of bankrekening nr. 21.84.69.136.

ZADEN EN VRUCHTEN UIT HET MIDDELEEUWSE KLOOSTER MARIENBURG TE SOEST

door Drs. Janneke Buurman en Pauline Wijnmaalen

Tijdens rioolwerkzaamheden tussen de Eemweg en de Peter van den Bree-merweg in Soest, stootte men in de laatste week van oktober 1980 op de restanten van het klooster Marienburg. In een rioolsleuf werden twee meter onder het maaiveld fragmenten van een afvoer- of gangenstelsel aangetroffen, dat op grond van de gegevens verkregen uit het gevonden aardewerk in de periode 1400-1450 zal zijn aangelegd.

Met de vraagstelling of we hier met een afvoersysteem (riolen) of met onderaardse gangen te maken hebben, werd van de vulling hiervan een grondmonster van 1/3 liter genomen door de Historische Vereniging Soest.

In het laboratorium van de botanische afdeling van de ROB werd dit monster op het voorkomen van vruchten en zaden onderzocht.

Het monster werd gezeefd door drie op elkaar geplaatste zeven met maaswijdten van resp. 1, $\frac{1}{2}$ en $\frac{1}{4}$ mm. De op deze manier uitgespoelde resten werden onder een binoculair-stereomicroscoop met vergrotingen van 6x tot 50x uitgezocht en geïdentificeerd.

Het monster bleek rijk te zijn aan goed geconserveerd botanisch materiaal, zoals hout- en bladfragmenten, stengeldelen, fragmenten van veenmosplantjes, zaden en vruchten. Ook werd een grote verscheidenheid aan microfauna aangetroffen. Slechts de zaden en vruchten zijn gedetermineerd.

De fractie groter dan 1 mm werd in zijn geheel onderzocht; vanwege de korte beschikbare tijd werden van de middenfractie ongeveer de helft en van de fijnste fractie twee theelepels onderzocht.

De volgende tabel geeft het aantal vruchten en zaden per soort, zoals in de uitgezochte fracties werd aangetroffen.

Gekweekte planten

<i>Cannabis sativa</i> L.	hennep	1
---------------------------	--------	---

Vruchten

<i>Ficus carica</i> L.	vijg	4
<i>Sambucus nigra</i> L.	gewone vlier	3
<i>Rubus fruticosus</i> L.	braam	1

Onkruiden van akkers

<i>Stellaria media</i> (L.) Vill.	vogelmuur	11
<i>Chenopodium album</i> L.	melganzevoet	3
<i>Sonchus arvensis</i> L.	akkermelkdistel	3
<i>Sonchus oleraceus</i> L.	gewone melkdistel	2
<i>Polygonum persicaria</i> L.	perzikkruid	1
<i>Solanum nigrum</i> L.	zwarte nachtschade	1
<i>Sinapis arvensis</i> L.	herik	1
<i>Rumex acetosella</i> L.	schapezuring	1

Ruderale planten

<i>Urtica dioica</i> L.	grote brandnetel	92
<i>Chelidonium majus</i> L.	stinkende gouwe	14
<i>Rumex crispus</i> L. type	krulzuring type	5

Urtica urens L.	kleine brandnetel	3
Plantago major L.	grote weegbree	1
Arctium lappa L.	grote klis	1

Weideplanten

Knautia arvensis (L.) Coulter	beemdkroon	1
Taraxacum spec.	paardebloem	1

Planten van vochtige standplaatsen, langs oevers, in moerassen

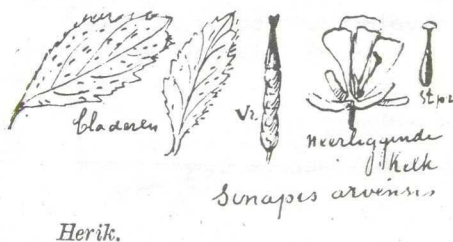
Lycopus europaeus L.	wolfspoot	9
Oenanthe aquatica (L.) Poir.	watertorkruid	7
Ranunculus sceleratus L.	blaartrekkende boterbloem	6
Epilobium spec.	bastaardwederik	1
Pedicularis palustris L.	moeraskartelblad	1

Planten uit bossen, struwelen, houtwallen etc.

Betula spec.	berk	60
--------------	------	----

Overige

Brassica spec.	kool	4
Carex spec.	zegge	3
Caryophyllaceae	anjerfamilie	2
Compositae	samengesteldbloemige	1

Hennep komt in Nederland niet in het wild voor. Het werd gekweekt vanwege de bastvezels waar grof textiel zoals zakken en zeilen van werden gemaakt. De zaden zijn oliehoudend. De plant heeft ook nog medicinale en narcotische eigenschappen waarop hier niet verder wordt ingegaan. Het wordt aan de lezer overgelaten om de vraag te beantwoorden voor welk doel de plant hier zal zijn gebruikt. Vijgen zullen in gedroogde vorm vanuit zuidelijke streken zijn aangevoerd. Het voorkomen van vijg kan betekenen dat we te maken hebben met menselijke faecaliën. Immers het is niet mogelijk om de pitten uit de vrucht te verwijderen vòòr de consumptie. Iedere vijg bevat een groot aantal pitten. Zij zijn zo hard, dat zij het darmkanaal onveranderd weer verlaten. Dit laatste geldt trouwens ook voor de pitten van bramen en vlierbessen. Deze vruchten kunnen in het wild verzameld zijn. De braam en de vlier zijn inheemse soorten die in de tabel net zo goed in de rubriek "planten uit bossen, struwelen, houtwallen, etc." geplaatst kunnen worden. Men plantte braam- en vlierstruiken echter ook wel in tuinen aan.

De overige aangetroffen soorten zoals deze in de tabel zijn weergegeven, geven een indruk van de vegetatie in de directe omgeving van de plaats van bemonstering. Berk, grote brandnetel en stinkende gouwe zijn in het monster het rijkst door hun zaden vertegenwoordigd. De grote brandnetel en de stinkende gouwe zijn planten die karakteristiek kunnen zijn voor ruderales, door de mens beïnvloede zoomvegetatie langs bos- en struweelranden.

Zij kunnen echter ook kenmerkend zijn voor verwaarloosde tuinen. Het hoge aantal zaden van deze soorten tezamen met het hoge aantal zaden van de berk maakt het aannemelijk dat zich niet ver van de plaats van bemonstering een bosrand, houtwal of struikgewas zal hebben gevonden, waarin de berk de voornaamste houtsoort was. Akkers, weiden en sloten zullen zich in de omgeving van het klooster hebben bevonden.

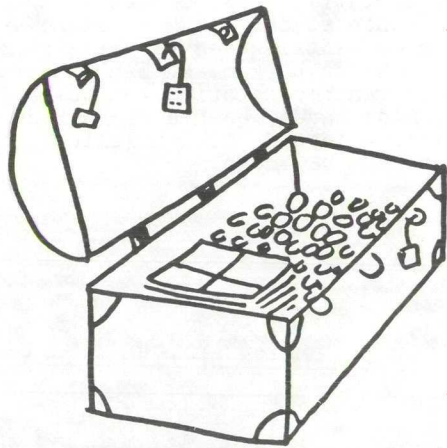
De boerderij van het vm. klooster Mariënburg

De resultaten van het onderzoek van het grondmonster geven helaas geen duidelijk antwoord op de vraag of we hier met riolen of met een stelsel van onderaardse gangen te maken hebben. Het voorkomen van pitten van vijg, vlier en braam is te klein om met zekerheid te stellen dat wij hier met riolen te maken hebben.

Het aantal zaden van wilde planten uit de directe omgeving is veruit in de meerderheid.

Het gangenstelsel maakte na de verwoesting van het klooster in 1543 langzamerhand opgevuld met materiaal uit de directe omgeving. De aanwezigheid van veenmos kan worden verklaard door het voorkomen van veen in de nabije omgeving.

CONTRIBUTIE 1982

Ook bij de Historische Vereniging Soest is de schatkist aan het einde van het jaar nagenoeg leeg; vooral ook, omdat een klein aantal leden verzuimde de contributie over 1981 te voldoen.

De penningmeester doet daarom een dringend beroep op alle leden om de contributie ad f 25,- per jaar over 1981 (voor zover nog niet betaald) en over 1982 nog in het eerste kwartaal over te maken op rekeningnummer 3599.02235 t.n.v. de H.V.S. bij de Rabobank te Soest. Wanneer u betaalt via het postrekeningnummer van de Rabobank (nummer 212.775) wilt u dan tevens vermelden, dat uw remise bestemd is voor rekening 3599.02235 van de H.V.S.

Door uw medewerking maakt u de voortgang van het werk van de H.V.S. mogelijk.

Bij voorbaat vriendelijk dank.

BOEKENPLANK

Naar aanleiding van het 35-jarig bestaan van de Nederlandse Genealogische Vereniging is als jubileumboek verschenen:

VOOROUDEURS GEZOCHT

Inleiding tot de genealogie
door H.L. Kruimel

met medewerking van H.H.W. van Eijk,
N.A. Hamers, J.W. Lugard en G.J.A. Raven

Voor tallozen in den lande is de heer Kruimel, oud-conservator van het Centraal Bureau voor Genealogie en erelid van de Nederlandse Genealogische Vereniging, altijd een vraagbaak geweest op het boeiende, maar ook wel eens moeilijke terrein van de genealogie. De tientallen voordrachten die hij in de loop der jaren in bijeenkomsten van de vereniging heeft gehouden, waren altijd even onderhoudend als leerzaam. Maar bovenal kent men hem als de man die de weg wist te wijzen wanneer een onderzoek was vastgelopen, die dan weer op nieuwe bronnen wees en die steeds bereid was belangeloos anderen te helpen.

Het bestuur der vereniging is hem dan ook zeer erkentelijk, dat hij naar aanleiding van het zevende lustrum bereid was een omvangrijk manuscript ter beschikking te stellen waarin hij, puttend uit een rijke ervaring van tientallen jaren, een systematische inleiding tot de genealogie geeft. In nauw overleg met hem is het door een kleine redactiecommissie persklaar gemaakt.

In dit werk komen ter sprake: de historische ontwikkeling van het genealogisch onderzoek; de diverse vormen van genealogie (met speciale nadruk op kwartierstaten); de mogelijkheden van onderzoek in gedrukte bronnen, geschreven stukken en ander documentatiemateriaal; de problemen die zich kunnen voordoen bij onderzoek in archieven; de bestaande verenigingen, instituten en werkgroepen, enz. enz. Dit boekwerk van ca. 200 bladzijden is voorzien van tientallen illustraties, waaronder, in verband met het hoofdstuk gewijd aan de heraldiek, ook kleurenreproducties. Het werk wordt besloten met een tweetal bijlagen: een bijzonder instructieve oriëntatie betreffende genealogisch onderzoek naar marinepersoneel, alsmede een beredeneerde bibliografie over genealogie van vorstelijke geslachten.

Dit werk is, in hetzelfde formaat als het tijdschrift Gens Nostra en de vroegere jubileum-uitgaven, gebonden in blauw linnen band, in november jl. verschenen.

Het boek kan worden besteld bij de N.G.V., Postbus 976,
1000 AZ Amsterdam. Prijs $\pm$ f 45,--.

